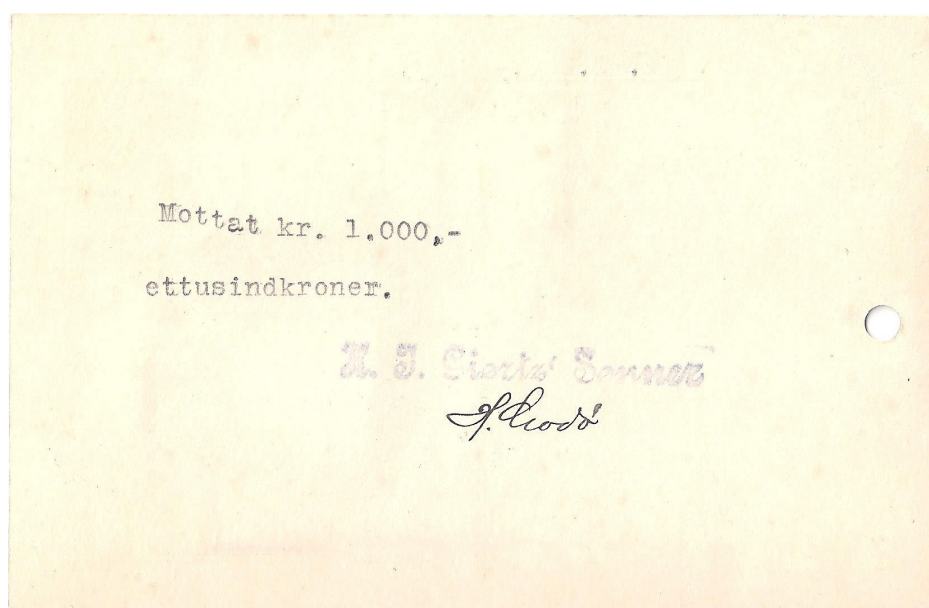

BREVKORT I POSTOPPKRAV

av
Tore Haga

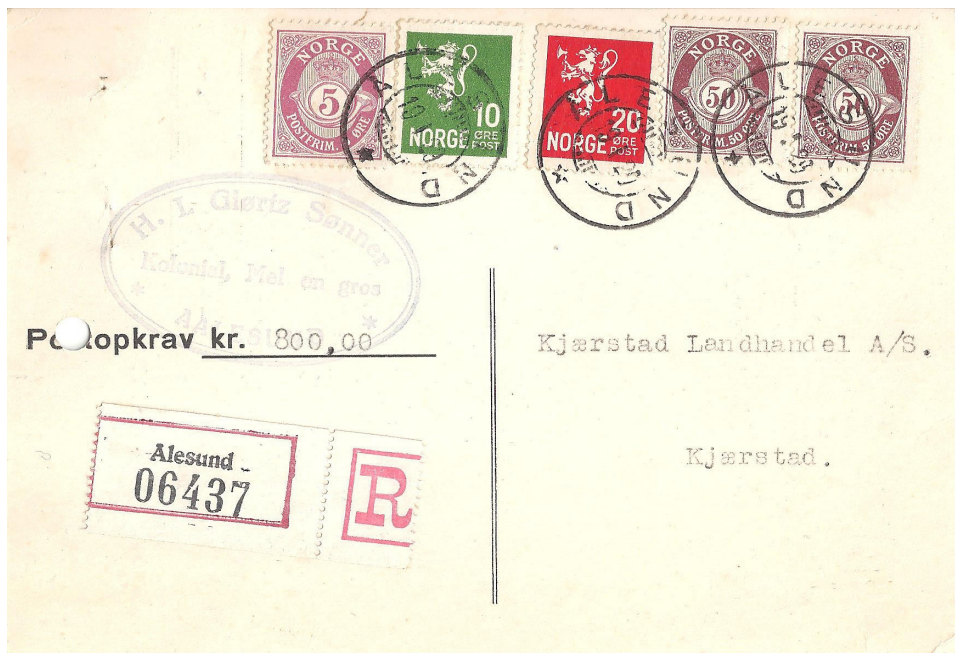
For noen år siden fikk jeg publisert en artikkel ved navn *Rek. oppkravskort* på denne nettsiden. Der fortalte jeg om tre slike kort i mitt eie, og jeg la til grunn at det var slike ting som abonnementsvederlag og foreningskontingenter som var aktuelt å kreve inn på denne måten. Den måten jeg da kjente til, var at et oppfrankert helpost-brevkort ble sendt i postoppkrav til en adressat. Kortets tekst var utformet som en kvittering for det aktuelle beløpet. Forutsetningen var naturligvis at mottakeren innløste oppkravet og dermed fikk utlevert kvitteringen fra Posten. Mine kort var sendt i 1903, 1905 og 1927 og lød på hhv. kr 2,20, kr 5,- og kr 20,90.

Min antakelse var altså at det dreide seg om nokså små beløp. Imidlertid har jeg senere fått hånd om flere oppkravsbrevkort, der tekst og/eller utforming tyder på at det dreide seg om et forretningsmessig mellomværende. Disse kortene er både helpost og andre. Jeg skal her vise to-tre kort fra grossisten H.I. Gjørtz' Sønner i Ålesund til Kjærstad Landhandel på Lepsøya utenfor Ålesund. Først Brevkort nr. 82, sendt 9 X 28.

Kr 1.000,- var da høyeste tillatte beløp i postoppkravstjenesten, og her bærer det preg av å gjelde en betaling à konto.

Nedenfor vises et kort som må være spesielt tilvirket for postoppkrav. Dette er stemplet 19 I 29.

Som det fremgår, gjelder det også her et beløp à konto, og det fremstår som en kvittering. De påtrykte ordene "*for regning faktura av*" tyder likevel på at det er spesifikke kjøp som er ment å skulle gjøres opp på denne måten. Et annet kort er datert ni dager senere, altså 28 I 29, og i stedet for "*A/cto.*" som her, er teksten på det andre slik: "*Rest ifl. opgave 258,06*". Det er da grunn til å se disse to tilfellene samlet som oppgjør for en handel. På et enda senere kort er det spesifisert fakturaer.

Som en digresjon nevnes at til kortet 28.1.29 hadde H.I. Gjørtz' Sønner tatt i bruk en frankeringsmaskin. Se illustrasjon neste side. Senere kort derfra ble altså ikke like delikate som dem med frimerker, men er i alle fall interessante.

Det er også verd å merke seg at oppkravsgebyr ikke er med i avregningen på noen av kortene. Dette tyder på at partene hadde avtale om denne måten å gjøre opp på, og at Gjørtz så seg tjent med å betale oppkravsgebyret selv.

Mottat av

hr. Kjerstad Landhandel

for regning faktura av

A/cto.	800,-
+ oppkravsgebyr	
Tils. kr.	800,-

hvorfor kvitteres.

H. L. Gjørtz Sønner
H. L. Gjørtz

Denne innkrevningsmåten er jo en slektning av postinkassasjon, men fremstår som enklere å benytte og mindre belastende for skyldneren. I alle fall kunne postinkassasjon som hovedregel ikke benyttes mot adressater under poståpnerier. Noen poståpnerier hadde likevel særskilt bemyndigelse til å utføre postinkassasjon. Hvorvidt Kjerstad poståpneri var et slikt unntakstilfelle, vet jeg ikke.

For at et brevkort skulle kunne sendes i postoppkrav, måtte det være rekommandert. Det er med på å gjøre det til et dekorativt og attraktivt objekt.

Kilder: Erling Johan Aune og Kristian Aune: "Norske innenrikske portotakster & gebyrer 1877-1995".
Tore Haga: "Rek. oppkravkort". Norsk Posthistorisk Selskaps nettsider, Artikkelarkiv 1914.
Egen samling.

Kolonial
Mel
Frukt
en gros

0414

K.J. Gierth' Sonns

Postopkrav kr. 258.06

Kjærstad Landhandel, A/S.

Kjærstad.